

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 2Co/4/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8117222363
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 01. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Mariana Muránska
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8117222363.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Mariany Muránskej a sudcov JUDr. Daniely Babinovej a JUDr. Martina Barana, v právnej veci žalobcu O. P.M., nar. XX.XX.XXXX, bytom Š. XX, XXX XX K., zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, so sídlom v Prešove, Jesenná 8, proti žalovanému Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Komenského 50, 042 48 Košice, o vydanie bezdôvodného obohatenia 8 691,09 eura s príslušenstvom, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 1.10.2018 č. k. 32C/22/2017 - 154 jednohlasne takto

rozhodol:

Potvrdzuje rozsudok okrem výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti.

Priznáva žalobcovi vo vzťahu k žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalovanému uložil povinnosť vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie vo výške 8.691,09 eur s prísl. do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a vyslovil, že žalobca má nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %.

2. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalovaný tým, že má svoju stavbu - vodohospodárske dielo, kanalizačný zberač G, postavenú na pozemku, ktorý je vo výlučnom vlastníctve žalobcu, užíva túto časť pozemku bez právneho dôvodu, a preto je daný nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle predpokladov § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa zákona č. 138/1973 Zb. a predovšetkým poukazom na novelu tohto zákona vykonanú zákonom č. 199/1995 Z.z. účinného od 1.10.1995. V tejto súvislosti poukázal na ust. § 37 ods. 1, 2 citovaného zákona a § 37a. Súd prvej inštancie nesúhlasil s argumentáciou žalovaného v zmysle tom, že vzniklo vecné bremeno na základe spomínaného ust. § 37a zákona o vodách. Zdôraznil, že v zákone č. 199/1995 Z.z. chýbajú prechodné ustanovenia, ktoré sú uvedené napr. v zákone č. 67/1960 Zb. (plynárenský zákon) a v zákone č. 79/1957 Zb. (elektrizačný zákon), na ktoré odkazuje aj dôvodová správa zákona č. 199/1995 Z.z. Ak z právnej úpravy nie je zistiteľné ako sa zákonodarca zhostil intertemporálneho riešenia zmeny právneho stavu, musí sa, ak majú byť rešpektované princípy právneho štátu, dospieť k záveru o neprípustnosti retroaktívneho výkladu, a to aj v zmysle nepravej spätnej pôsobnosti zákona. Z povahy práva vyplýva, že právne normy nepôsobia spätne, podľa nich sa spravujú len tie právne vzťahy, ktoré vznikli po dni, kedy právna norma nadobudla účinnosť. Primárne je na zákonodarcovi výslovne vyriešiť spolu s prijatím nového právneho predpisu aj možné kolízie novej a starej právnej úpravy voči skôr vzniknutým vzťahom. Ak sa zákonodarca v prechodných ustanoveniach v tejto súvislosti nedá odpoveď na riešenie stretu právnych úprav, je potrebné nájsť východisko z takto konštruovaného stavu, ústavne súladnou interpretáciou, v zmysle ktorej nová právna úprava dopadá len na tie právne vzťahy, ktoré vzniknú po účinnosti zákona. Pokiaľ zákon č. 199/1995 Z.z., ktorým sa

zákon o vodách doplnil o ust. § 37a, nemá žiadne prechodné ustanovenia a vznik oprávnení upravených v ods. 1 - zriaďovanie vodných a kanalizačných radov, ktoré sú vodohospodárskymi líniovými stavbami a ich výstavba je vo verejnom záujme, ktoré sú podľa ods. 3 vecným bremenom, upravuje ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela. Zákonnej formulácii teda nemôže zodpovedať iný výklad ako ten, že vecné bremeno vzniká len k tým vodohospodárskym stavbám, ktoré budú zriadené po účinnosti zákona. Podľa súdu prvej inštancie rovnako nevzniklo vecné bremeno ani na základe § 20 zákona č. 442/2002 Z.z., keďže každé zákonné ustanovenie je potrebné vykladať celistvo, nie izolovane. Vstupovanie v nevyhnutnej miere zaiste nie je pretrvávajúci stav existencie stavby kanalizačného zberača. Ak by aj ust. § 20 ods. 1 obsahovalo formuláciu, z ktorej by sa dalo dedukovať, že zákonodarca mienil upraviť aj obmedzenia inej kvality v zmysle zásahu do vlastníckych práv, napr. umiestnenie stavby, platí, že by mali platiť len na tie stavby, ktoré budú zriadené po účinnosti zákona. Zákonodarca v § 42 ods. 6 tohto zákona výslovne uviedol, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona zostávajú zachované, čo nie je možné vyložiť inak ako tak, že režim skôr vzniknutých obmedzení nie je novou úpravou dotknutý. Súd prvej inštancie sa ďalej vyporiadal aj s otázkou, či mohlo zo strany žalovaného dôjsť k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Toto tvrdenie žalovaného pokladal za tendenčné a bez akéhokoľvek opodstatnenia a uviedol, že žalovaný nemohol byť dobromyseľným držiteľom, nakoľko z okolností prípadu je zrejmé, že mu vlastnícke pomery, ako aj faktické zrealizovanie kanalizačného zberača na pozemku vo vlastníctve žalobcu, bez akejkoľvek platnej dohody s vlastníkom pozemku museli byť známe. Ďalej uviedol, že žalovaný namietal výšku všeobecnej hodnoty nájmu predmetných pozemkov stanovenú znaleckým posudkom č. XX, vypracovaným Technickou univerzitou v H., a aj keď nesúhlasil so stanovenou hodnotou, nepredložil, resp. nenavrhol vykonať dôkaz, ktorý by jeho tvrdenia verifikovali. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že v súvislosti s užívaním pozemkov žalobcu, tento od žalovaného žiada vydať bezdôvodné obohatenie za obdobie od 18.10.2015 do 17.10.2017, žalovaný nerozporoval plochu týchto pozemkov, ktoré užíva a podľa znaleckého posudku predstavuje bezdôvodné obohatenie celkovú sumu 8.691,69 eur. Príslušenstvo pohľadávky súd prvej inštancie odôvodnil § 517 OZ. Žalobu, čo do príslušenstva pohľadávky v prevyšujúcej časti ako nedôvodnú zamietol a o trovách konania strán sporu rozhodol podľa § 255 a nasl. CSP.

3. Proti tomuto rozsudku, okrem výroku o čiastočnom zamietnutí žaloby, podal včas odvolanie žalovaný, ktorý navrhol, aby odvolací súd v napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, aby žaloba bola zamietnutá v celom rozsahu. V dôvodoch odvolania žalovaný poukázal na to, že nehnuteľnosti žalobcu boli v roku 1976 zastavané stavbou vo verejnom záujme a v roku 1984 vydal Východoslovenský krajský národný výbor v Košiciach aj kolaudačné rozhodnutie o povolení k užívaniu tejto stavby. Žalovaný trvá na svojom vyjadrení, že k predmetným nehnuteľnostiam vzniklo zákonné vecné bremeno vo vzťahu k tomuto hospodárskemu dielu. Uvádza, že žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia môže vlastník pozemku úspešne podať na súde len za podmienky, že nevznikol iný právny dôvod, na základe ktorého sa môže vlastník pozemku domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva. Usporiadanie pomerov podľa § 135c Občianskeho zákonníka v spojení s § 868 OZ vylučuje aplikáciu § 451 Občianskeho zákonníka. Žalovaný netvrdí, že obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku umiestnením vodohospodárskej stavby, resp. jej ochranným pásmom, nemá mať za následok vznik práva na náhradu za toto obmedzenie, tvrdí však, že takúto náhradu možno žiadať iba za podmienok stanovených osobitnými právnymi predpismi a nemožno ju priznať titulom bezdôvodného obohatenia. Záonné vecné bremeno vzniklo účinnosťou zákona č. 199/1995 Z.z., teda od 1.10.1995 a vzhľadom na § 42 ods. 6 zákona č. 442/2002 o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách trvá aj naďalej. U vecných bremien zriaďovaných priamo zo zákona ide vo svojej podstate o určitý druh verejno-právneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti. Od zriadenia stavby v roku 1976 uplynulo do podania žaloby 41 rokov a do toho času neboli vznesené žiadne nároky zo strany právnych predchodcov žalobcu ani od žalobcu a z ich strany nebolo primárne uplatňované odstránenie tvrdeného protiprávneho stavu. Preto sa javí konanie žalobcu ako výkon práva, ktorý hraničí s jeho zneužitím za účelom poškodiť oprávnené záujmy žalovaného. V prípade, ak vlastník pozemku uplatňuje iba zodpovednostné nároky voči osobám, ktoré mu bránia v užívaní veci bez toho, aby sa zároveň domáhal odstránenia protiprávneho stavu, ide o výkon jeho práva v rozpore s dobrými mravmi. Nie je úlohou súdu vyvodzovať následky z porušenia práva bez toho, aby zároveň jeho rozhodnutím došlo k odstráneniu protiprávneho stavu a k nastoleniu stavu právnej istoty a tým napomáhať udržiavať protiprávny stav. Súd prvej inštancie tieto skutkové okolnosti nezohľadnil a nevzal do úvahy, že žalovaný je subjekt vykonávajúci svoju činnosť zo zákona a vo verejnom záujme. Na základe týchto dôvodov navrhol žalovaný podanému odvolaniu vyhovieť.

4. Žalobca navrhol rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu potvrdiť ako vecne správny a uplatnil si náhradu trov odvolacieho konania.

5. Odvolací súd preskúmal rozsudok, okrem výroku o čiastočnom zamietnutí žaloby, v zmysle zásad vyjadrených v § 379 a nasl. zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP), vec prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP) a zistil, že odvolanie žalovaného dôvodné nie je.

6. Je potrebné konštatovať, že súd prvej inštancie vychádzal zo skutkového stavu, ktorý má oporu vo vykonanom dokazovaní, vec správne práve posúdil a presvedčivo reagoval so zohľadnením okolností prípadu na procesné prostriedky strán sporu.

7. Medzi stranami konania nebolo sporné, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. úz. N., zapísanej na LV č. XXXX, a to parcela KN - E č. XXX/X - orná pôda vo výmere 1640 m², na časti ktorej v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom č. XXX/XXXX sa nachádza vodohospodárske dielo - kanalizačný zberač.

8. Rozhodnutím bývalého ONV K., odbor poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva zo dňa 22.3.1976, bolo vydané povolenie žalovanému ako investorovi na zriadenie vodohospodárskeho diela K. - N., kanalizácia I. stavba - podľa spracovaného úvodného projektu E. Q., arch. č. OK - XX - XX v rozsahu uvedenom v technickom popise. Toto rozhodnutie obsahuje aj povolenie na vyvlastnenie potrebných nehnuteľností a prístup k nim podľa § 37 ods. 2 zákona o vodách v rozsahu potrebnom na vybudovanie povoleného vodohospodárskeho diela, ak ich nemožno získať dohodou.

9. Dňa 8.3.1984 vydal Východoslovenský krajský národný výbor v H., odbor poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva kolaudačné rozhodnutie o povolení k užívaniu stavby K. - N., kanalizácia I. stavba a právnenému predchodcovi žalovaného tak bolo povolené užívať stavbu - K. - N., kanalizácia I. stavba pozostávajúca z kanalizačného zberača G, kanalizačného zberača G VI.

10. K odvolacím námietkam žalovaného je potrebné uviesť, že zákon č. 199/1995 Z.z. účinný od 1.10.1995, ktorým sa menil zákon č. 138/1973 Zb. o vodách o ust. § 37a, nemá žiadne prechodné ustanovenia a vznik vecného bremena ako práva na zriaďovanie a prevádzkovanie vodovodných a kanalizačných radov na cudzích nehnuteľnostiach konštruje ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela.

11. Ako už bolo spomínané, stavba vodohospodárskeho diela - kanalizačného zberača G, nachádzajúceho sa na nehnuteľnosti žalobcu bola povolená na základe rozhodnutia bývalého ONV v K. z XX.X.XXXX. Ak by sa prijala argumentácia žalovaného o okamihu vzniku vecného bremena, malo by to za následok, že pri stavbe povolenej v roku 1976 a kolaudovanej v roku 1984, by vzniklo vecné bremeno zo zákona k dátumu viac ako 10 rokov predchádzajúcemu účinnosti zákona č. 199/1995 Z.z., čo by vykazovalo znaky neprípustnej retroaktivity. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti správne zdôraznil, že zákon č. 199/1995 Z.z. neobsahoval prechodné ustanovenia a vznik vecných bremien spájal s právoplatnosťou rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela. Je preto potrebné konštatovať, že právna úprava obsiahnutá v zákone č. 199/1995 Z.z. sledovala vznik práva vecného bremena k časovému obdobiu nepredchádzajúcemu účinnosť tohto právneho predpisu. K vzniku vecného bremena tak mohlo dôjsť len v prípade takých rozhodnutí vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela, ktorých právoplatnosť nastala po účinnosti zákona č. 199/1995 Z.z. (do pozornosti tiež rozsudok KS Prešov sp. zn. 7Co/55/2019).

12. Pokiaľ žalovaný poukazuje ďalej na ust. § 42 ods. 6 zákona č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách je zrejmé, že v zmysle tohto ustanovenia, oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, ostávajú nedotknuté. Pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 442/2002 Z. z. však žalovanému žiadne právo zodpovedajúce vecnému bremenu nevzniklo.

13. V súvislosti so žiadaným nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia odvolací súd nevidí odklon od doterajších rozhodnutí a záverov k náhrade za využívanie pozemku vyjadrených napr. v uznesení

NS SR sp. zn. 5Cdo/8/2009 , nález Ústavného súdu SR vo veci III. ÚS 237/09, či rozsudok NS SR sp. zn. 4Cdo/52/2009. V týchto rozhodnutiach súdy konštatovali, že užívateľ cudzej veci bez právneho dôvodu je povinný vydať bezdôvodné obohatenie peňažnou formou, rozsah ktorého plnenia je vyjadrený peňažnou čiastkou, ktorú by obvykle bolo nevyhnutné vynaložiť v danom mieste a čase za porovnateľné užívanie, či prenajatie veci.

14. Podstatné v tejto súvislosti je, že žalovaný zaberá v rozhodnom období pozemok žalobcu, s týmto sa právne nevyrovnal, v dôsledku čoho sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil a len samotný fakt, že ide o využívanie pozemku na verejnoprospešný účel, nemôže vlastníkov ukrátiť (do pozornosti napr. rozsudok KS Prešov sp. zn. 6Co/75/2012).

15. Ani prípadné tvrdenie skutočnosti, že žalobca, resp. jeho právni predchodcovia nežiadali náhradu neznamena, že zaniklo právo na náhradu. Nežiať náhradu znamená vo svojej podstate pasivitu pri zaberaní pozemku. Neuplatnením práva na náhradu sa toto právo uplynutím času mohlo len maximálne oslabiť, pretože nie je vyňaté z premlčania (§ 100 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka).

16. Pokiaľ ide o výšku bezdôvodného obohatenia, súd prvej inštancie vychádzal z predloženého znaleckého posudku, proti obsahu ktorého žalovaný do ukončenia dokazovania (§ 182 CSP neuviedol relevantné námietky a iný dôkaz tejto v tejto súvislosti nepredložil.

17. Za situácie, že správny je aj výrok o trovách konania strán sporu, odvolací súd vzhľadom na uvádzané dôvody napadnutý rozsudok, okrem výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, potvrdil ako vecne správny postupom podľa § 387 CSP.

18. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Žalobcovi ako úspešnému účastníkovi odvolacieho konania patrí náhrada trov v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).